

Резюме на доклад по направление Идентичност и култура: Стъпка 2

В първата си част докладът описва подготовката на изследването, методическите проблеми, разработените методически инструменти за търсене, очаквания характер на библиографската информация и т.нар. ниши на информация, специализирани експертни места, до чиито данни традиционното библиографско изследване не може да стигне. Описват се предложените начини трудностите да се компенсират, както и структурата на очакваната информация. Представени са подробно самите инструменти, коментира се комбинацията между печатна и дигитална информация за културата на София, трудностите при обединяването на хетерогонни данни в общ формат.

Втората част се занимава с количеството и структурата на откритата информация и я разделя по жанрове, теми, дискуссионни фокуси и пр. Прави впечатление, че жанровият диапазон варира от дисертации и научни изследвания, през спомени и пътеписи, до нормативни документи, стратегии, статистически данни, туристически брошури, публични дискусии. Обсъдени са трудностите, свързани с подобен изключително широк диапазон и жанрова хетерогенност. При анализа на тематичната структура се подчертава големият брой публикации върху историята на София, древна и модерна, както и не малкият брой истории на отделни сгради, институции, знакови обекти, многобройните спомени и пътеписи, юбилейни публикации за наследството и културната памет на града, „забравени истории от София“ и пр. Посочено е, че има не малко публикации, обикновено издания на съответните районни кметства, посветени на отделни райони на София, на села и местности около София. Отделно стои сериозен масив от данни с чисто информационен, текущ и рекламен характер – информация за културни програми на организации и институции, за програми на фестивали, театри, галерии, туристически брошури и дигитални. Значително е количеството публикации, свързани с градоустройството и политиките, не са малко изследователските материали, посветени на изкуствата. В изследвания от нас масив редки са публикациите, посветени на антропологическите и локалните култури вътре в града, на начините на живот, младежките култури, на социалистическите пластове и социалистическото наследство на града, алтернативната художествена сцена, на софийски общности, махленски истории, малцинства, специфични групи, землячества, на мигрантите в града и техните истории. Като цяло в масива данни, събран от нас, отчетливо доминират публикации и информация, посветени на т.нар. официална висока култура и нейните институции, над онези, които се занимават с културата на всекидневното живеене, житейския стил, консумацията на културни продукти и алтернативни културни инициативи «отдолу», от самото софийско население. Малко са публикациите, посветени на визуалната култура и визуалната идентичност на града, както и онези, които биха могли да създадат усещане за софийска принадлежност и идентичност. Редки са интегралните публикации, занимаващи се с «философията» на София – т.е. с концептуалната структура на нейната урбанистика, културно наследство, всекидневие, културен живот,

населенията и тяхната мобилност, с цялостната разслоеност на консумацията на култура.

Проблемните фокуси на събраната информация личат най-добре в рубриката на регистъра Обществени дискусии – те са свързани най-вече с културното наследство на София, както и със знакови архитектурни и монументални обекти, които задават облик и идентичност на града, това е особено валидно за онова наследство, което специалистите определят като дисонантно, т.е. впечатлението е, че софиянци имат усещане за „символна собственост“ върху своя град, която често може да се устоява дори срещу законово установените права на частната или общинската собственост: това е особено валидно за публичните пространства и знаковите обекти.

Следващата част засяга оценка на откритата информация във връзка с нейната формална жанрова и тематична структура. Подчертан е принципно незавършеният характер на подобно търсене на данни, дадени са основания за трудната обзримост, още веднъж са подчертани трудната съвместимост между жанровете, между устойчива и непостоянна, ефемерна информация, между изследвания, нормативни документи и реклама.

Част преди заключението е концентрирана върху съдържателни приноси на екипа по определени теми и полета, това са предварителни аналитични наблюдения, коментиращи и анализиращи данните и препоръчващи продължаващи, по-сериозни изследователски програми. Тук концентрацията е върху следните проблеми 1. Идентичността на града, 2. Темата София - градоустройство, архитектура, 3. Темата Културно наследство, визуалната култура на града и политиките към нея, 4. Туристическите образи на града, 5. Непрозрачността и отчетността на градски културни политики и институции и 6. Проблемът с кохерентността на нормативните документи.

В заключението се говори за нуждата от единна система на информационната политика на Столична община и са формулирани два вида препоръки: принципни и такива, които трябва конкретно да бъдат осъществени в Стъпка 3 и Стъпка 4 на Визия за София.

Принципните препоръки включват:

- Да се изследва антропологически какво представлява „актуалният разказ за София“ – т.е. онова, което различни групи софиянци мислят и разказват за своя град във всекидневието си.
- Да се изследват териториалните и социално-груповите проекции на софийската култура – разлики и прилики между общини, райони, квартали, махали, локални места, места на среща и пр.
- Да се изследва графити културата и нейният принос към общата софийска култура: картография, групи, агенти, визуална консумация, дискусии около нея.
- Да се потърси систематичен контакт с Националния статистически институт и да се види какво събиране на данни за града може да му се поръча допълнително.

- Да се изискат и анализират изследователски данни, получени от университетските центрове в София и съответните катедри – дипломни работи, дисертации свързани с изследвания в сферата. Да се интегрират към общия информационен масив.
- Да се разработи механизъм за (само)регистрация на организации и предоставяне на информация, данни и публикации от тяхна страна; да стане ясно на културните оператори, че подобен принос на данни е в интерес на собствената им видимост.
- Да се създаде стандарт за доставяне и попълване на информация и данни на всички общински звена (културни центрове на райони, читалища, състави, художествени групи и инициативи и пр.), свързани с културата, както и на всички бенефициенти на Столична община.
- Да се създаде механизъм за архивиране на вече неактуална информация за културни процеси.

Препоръките за конкретни изследвания, които да стартират през Стъпка 3 и Стъпка 4, включват:

- Поддържащо изследване, което продължава и развива, попълва и обогатява веднъж създадения от нашия екип информационен масив от данни. Тази дейност трябва да има характер на постоянен попълващ изследователски мониторинг и тя трябва да търси, събира и класифицира информация според разработените от нас библиографски тематични линии, ключови думи, ниши и пр. Териториализация, изследване на пространственото разслояване на културния живот в града. Особено важно е да се изпратят писма на организации, които сами представляват „ниши“ и да им се създаде интерес да ни отговорят и пратят нова информация, както и да бъдат убедени, че и в бъдеще в техен интерес е да продължат да попълват информационния масив София, Идентичност, Култура, тъй като това би повишило тяхната видимост и би било в техен собствен интерес. Целта на такова изследване е: постоянен приток на подновяваща се информация, периодичност и цикличност, ясни механизми, включващи самите културни оператори и културни институции, водещи до устойчив мониторинг на културните процеси в града.
- Актуализация на регистъра на недвижимите културни ценности на територията на София с оглед: отразяване на актуалното състояние на културните следи; съобразяване на неговото съдържание с новите времеви, пространствени и типологични параметри на понятието културно наследство; насищането му с изискуемата от ЗКН информация относно ценността на защитените обекти и режимите за тяхното опазване. Гарантиране на постоянна интернет достъпност до актуалните данни на регистъра. Публична и интердисциплинарно-експертна дискусия и разширяване на самото понятие за културно наследство. Включване на проблема за дисонантното културно наследство и специално изследване на паметниците, върху които се спори. Разработване на нормативна база за управление на процесите с културното наследство, включително дисонантното.
- Систематично изследване на културната консумация и публиките в София със социологически представителен характер, което да стъпва и продължава резултатите на изследвания, които могат да бъдат определени като „първи лястовици“. Тук също е изключително важно изследванията да бъдат провеждани

на териториален принцип, така че да има сравнимост между отделните квартали/райони и тези принципни териториални единици, на които бъде разделена територията, да бъдат синхронизирани в отделните направления, така че ясно да се очертават принципните различия във всеки район. Това би позволило да се търси взаимовръзка между отделните направления и изследваните компоненти във всяко направление и ясно да се очертае необходимостта от провеждане на ясна политика, която да подпомага балансираното и устойчиво развитие на територията. Подобен тип изследване, същото както в горния случай, трябва да има характер на периодичен, устойчив и систематичен мониторинг, то трябва да съдържа както качествени данни, изследвани с качествени методи, така и количествени данни, индикатори, статистики и пр., обработваеми с количествени и статистически методи.

- Изследване, посветено на визуалната култура на развиващия се град. Неговите цели и методология трябва тепърва да се установят чрез фокус групи от дискусанти от творческите, научните и управленските среди.
- Изследване, посветено на идентичността на София като бранд, разказ и визия. По-горе намекнахме в каква посока трябва да бъде то. Тук ще се ограничим до препоръката да бъде засега малко и фокусирано изследване, възложено целево на специалист/специалисти, които едновременно да създадат изследователски модел и да съберат, систематизират и анализират първи корпус от данни. Те трябва да изследват интервюта и анкети на софиянци, туристически образи на града, образи на града в градските decision makers, образи и разкази за града, които имат туристически и комерсиални агенти. Резултатите от това пилотно изследване трябва да бъдат подложени на дискусии в различни фокусни групи от софиянци и туристи и да породят една много по-сериозна изследователска програма.
- Специално културно-антропологическо изследване, фокусирано върху младежките култури и алтернативната сцена, което да даде по-пълна картина на течащите там културни активности и приноса им към града. Тук трябва да се събира информация за групи, дейности, устойчиви серии от събития, културни профили, организации и пр., както и за техните публикации – печатни или дигитални, онлайн и офлайн.

Експертен екип Идентичност и култура:

Ръководител екип:

проф. Александър Кьосев

Експертен съвет:

Доц. Йорданка Кандулкова, ръководител на катедра „История и теория на архитектурата“, УАСГ

Лъчезар Бояджиев, художник, експерт по визуална култура, член на комисията по културно наследство на Столична община

Гергана Димитрова, режисьор, експерт по културни политики и творчество, ръководител на сдружение “Организация за съвременно алтернативно изкуство и култура - 36 маймуни”.

Експерти-изследователи:

Д-р Даниела Симеонова, доктор по науки за културата, магистър по право
Магистър Албена Захаријева, архитект, специализирал по темата «Културно наследство», с магистърска степен по културология

Студентска изследователска група:

Силвия Иванова, изследовател-културолог, бакалавър. Силвия Иванова изпълнява и координаторски функции за проекта

Степа Маринова, изследовател-културолог, бакалавър.